

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

Врз основа на член 16 став 5 од Законот за здравјето на растенијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 29/05, 81/08, 20/09, 57/10 и 17/11) министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА НАУЧНИ И ТЕХНИЧКИ КАПАЦИТЕТИ ЗА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ, НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКИ, СЕЛЕКЦИОНИ ИЛИ РАЗВОЈНИ РАБОТИ *

* Со овој правилник се врши усогласување со одредбите на Директивата на Комисијата бр. 2008/61/ЕС на 17 Јуни 2008 за утврдување на условите под кои одредени штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти наведени во анексите од I до V Директивата на Советот 2000/29/ЕС може да се внесат во или движат во рамките на Заедницата или одредени заштитени зони од него, за експерименти или научни цели и за работа на сортната селекција, број 32008L0061.

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат условите за научни и технички капацитети кои треба да ги исполнуваат научни и истражувачки установи за експериментални, научноистражувачки, селекциони или развојни работи.

Член 2

(1) Научните и истражувачките установи за вршење на истражувачка дејност на материјалот треба да ги исполнат општите услови за научни и технички капацитети.

(2) Научните и истражувачките установи може да вршат истражувачка дејност на материјалот кој е наменет за експериментални, научноистражувачки, селекциони или развојни работи за:

- материјали кои содржат штетни организми наведени во Листите на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети (?);

- материјали кои содржат други видови штетни организми кои не се наведени во Листите, а за кои што е издадено одобрение за внесување или движење на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети наменети за експериментални, научноистражувачки, селекциони или развојни работи од Фитосанитарната управа и не постои опасност по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

(3) Научните и истражувачките установи треба да имат научна и стручна оспособеност на персоналот, соодветна за видот на истражувачката дејност, а при тоа земајќи ги во предвид и:

- постапките за време на вршење на истражувачката дејност, нивното траење и завршување;
- научното име на материјалот, вклучувајќи го и името на штетниот организам (кога тоа е потребно);
- вид на материјалот;
- количество на материјалот;
- место на потекло на материјалот (ако материјалот се внесува од трети земји, потребно е кон барањето да се приложи соодветна потврда за потекло на материјалот);
- постапките за времетраењето на истражувачката дејност, природата и целите за предвидените истражувачки активности, вклучувајќи ја содржината, резимето на работа и спецификацијата на истражувачката дејност;
- место на првото складирање или првото садење на материјалот, после службеното одобрено пуштање на материјалот, вклучувајќи го времето, местото, видот и количеството на одобрениот материјал;
- предложениот метод за уништување или третирање на материјалот, по завршување на дозволените истражувачки дејности, вклучувајќи време, место и начин на уништување, како и видот и количеството на уништениот материјал, под надзор на фитосанитарниот инспектор и
- предложено место за влез на материјалот, кој се планира да се увезува од трети земји.

(4) Научните и истражувачките установи потребно е да обезбедат карантински услови на просториите и објектите, како и на местата во кои ќе се извршуваат истражувачките дејности и треба да гарантираат безбедна работа со материјалот, односно штетните организми да останат во карантин, така што да не постои опасност од нивно ширење, што подразбира:

- физичка изолација од сите други растенија или штетни организми, вклучувајќи ја и контролата на околната вегетација;
- назначување на лице за контакт, одговорно за истражувачките дејности;
- ограничен пристап до просториите, објектите и околното подрачје, освен на одговорниот персонал;
- соодветна идентификација на просториите, објектите кои што укажуваат на видот на активностите и одговорниот персонал;

- водење на евиденција за извршените истражувачки дејности и работните постапки, прирачник за работни процедури, вклучувајќи ги процедурите и постапките во случај на ненамерно испуштање на штетен организам од карантинот;
- соодветен безбедносен и алармен систем;
- соодветни контролни мерки за да се спречи внесување и ширење на штетни организми во просториите;
- контролирани постапки на земање примероци и движење на материјалот меѓу просториите и објектите;
- соодветна контрола на отпадот, почвата и водата, ако тоа е потребно;
- соодветни хигиенски и дезинфекциски постапки за персоналот, објектот и опремата;
- соодветни постапки, мерки и објекти за заштита на материјалот;
- соодветни мерки и објекти за отстранување на експерименталниот материјал и
- соодветни објекти и постапки за индексирање (вклучувајќи и тестирања).

(5) Формата и содржината на одобрението за увоз за внесување или движење на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети наменети за експериментални, научноистражувачки, селекциони или развојни работи е дадена во Прилог 2 напишан на македонски и англиски јазик.

Член 3

(1) Научните и истражувачките установи за вршење на истражувачка дејност на материјалот треба да ги исполнат посебните услови за научни и технички капацитети.

(2) Научните и истражувачки установи, покрај општите услови наведени во член 2,

треба да обезбедат:

1. обемот и целите на истражувачката дејност, за која материјалот се внесува или движи, требаат да бидат во согласност со концептот на експериментални или научни цели или за потребите на сортна селекција;

2. количеството на материјалот треба да биде ограничено, на количество кое е доволно за изведување на дозволените истражувачки дејности и не треба да го надмине количеството кое било одредено врз основа на расположливите карантински објекти;

3. за истражувачката дејност, Фитосанитарната управа утврдува опасност од ширење на штетни организми, кои се чуваат во карантински услови, земајќи ги во предвид видот на материјалот и предвидените истражувачки дејности, биологијата на штетниот организам, начинот на негово ширење, негова интеракција со околината и другите важни фактори поврзани со опасноста која се однесува на материјалот. Врз основа на проценка на ризик, Управата одредува кои од наведените карантински мерки е потребно да се спроведат, со оглед на видот на материјалот и неговата специфична биологија и епидемиологија, во однос на дозволените истражувачки активности за:

- одржување на објекти во кои пристапот на персоналот е овозможен низ двојна врата,
- одржување под негативен воздушен притисок,
- чување во заштитени садови со соодветна големина на решетката/мрежата и други прегради (на пример: водени прегради за грињи, затворени почвени контејнери за нематоди, електрични стапици за инсекти),
- одржување на материјалот во изолација од други штетни организми и материјали (на пример: вирулентен материјал од растителна храна, материјал од домаќин),
- одржување на материјалот за одгледување, во комори/кафези, за одгледување, опремени со соодветна манипулациска опрема,
- спречување на вкрстување на штетните организми со автохтони соеви или видови,
- избегнување на одржувањето на постојани култури на штетните организми,
- одржување под услови во кои строго се контролира размножувањето на штетните организми (на пример: под режим во околината која спречува појава на дијапауза),
- чување на таков начин со кој се спречува ширење од пропагули (делови на живите организми со кои тие се размножуваат, чуваат или шират). Треба да се избегнат воздушни струења,
- постапки за проверување на чистота на културата од штетни организми, слободни од присуство на паразити или други штетни организми,
- соодветни програми за контрола на материјалот, поради отстранување на можните вектори на штетните организми,

- за *in vitro* активности, работа на материјалот под посебни стерилни услови: опременост на лабораториите за изведување на стерилни постапки и одржување на стерилни услови,
- чување на штетните организми кои се пренесуваат со вектори, во услови кои спречуваат ширење на тие вектори (на пример: контролирана големина на решетка/мрежа, контрола и изолација на почвата) и
- сезонска изолација, односно истражувачката дејност да се спроведува во време кога е помала опасноста по здравјето на растенијата.

Член 4

- (1) Научните и истражувачки установи треба да обезбедат услови, материјалот кој се увезува, при внесување или движење да биде во карантински услови и веднаш да биде транспортиран до наведеното место, за да не доведе до ненамерното испуштање на штетни организми.
- (2) Научните и истражувачки установи треба во текот на вршењето на истражувачката дејност да обезбедат карантински услови, кои се дадени во Прилог 1 од овој правилник.

Член 5

- (1) По завршување на дозволените истражувачки дејности, установите се обврзани, материјалот кој не е наменет за службено одобрено пуштање (вклучувајќи ги и штетните организми), како и целиот материјал за кој е утврдено дека во текот на истражувачката дејност е заразен, да се уништи, стерилизира, дезинфицира или соодветно третира. Тоа се врши согласно Правилникот за мерките и начинот на спроведување на мерките за уништување или отстранување на штетните организми и мерките и начинот на спроведување на дезинфекција, дезинсекција или дератизација на штетните организми (?).
- (2) Растенија, растителни производи и други објекти и предмети за кои е утврдено дека постои присуство на штетни организми од став (1) на овој член, после спроведување на карантинските мерки треба да се уништат. Треба да се изврши ерадикација или да се подложат на соодветно тестирање, поради спречување на понатамошно ширење на штетни организми. Наведените мерки треба да се спроведат и на сите останати растенија, растителни производи и други објекти и предмети, кои биле во допир со тој материјал или постои веројатност дека се заразени.
- (3) Просториите или објектите каде што се вршеле дозволените истражувачки дејности на материјалот од став (1) на овој член, во зависност од потребата, треба да се стерилизираат или

исчислат, на начин кој го одредува фитосанитарниот инспектор, согласно правилникот од став (1) на овој член.

Член 6

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.17-210/5
за земјоделство,

Министер

13 април 2011 година
и водостопанство,

шумарство

Скопје
Димовски, с.р.

Љупчо

(?) Листи на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети согласно Анексите од I до V според Директивата на Советот бр. 2000/29 од 8 мај 2000 година за заштитните мерки против воведување во Заедницата на организми штетни за растенијата или растителните производи и против нивното ширење во Заедницата, број 32000L0029;

(?) Со овој правилник се врши усогласување со одребите на Директивата на Советот бр.2000/29/EЗ од 8 мај 2000 година за заштитните мерки против воведување во Заедницата на организми штетни за растенијата или растителните производи и против нивното ширење во Заедницата, број 32000L0029; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2001/33/EЗ од 8 мај 2001 година, број 32001L0033; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2002/28/EЗ од 19 март 2002 година, број 32002L0028; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2002/36/EЗ на 29 април 2002 година, број 32002L0036; изменета и дополнета со Директивата на Советот бр.2002/89/EЗ од 28 ноември 2002 година, број 32002L0089; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2003/22/EЗ од 24 март 2003 година, број 32003L0022; изменета и дополнета со Регулативата на Советот бр.806/2003(EЗ) од 14 април 2003 година, број 32003R0806; изменета и дополнета со

Директивата на Комисијата бр.2003/47/ЕЗ на 4 јуни 2003 година, број 32003L0047; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2003/116/ЕЗ од 4 декември 2003 година, број 32003L0116; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2004/31/ЕЗ од 17 март 2004 година, број 32004L0031; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2004/70/ЕЗ од 28 април 2004 година, број 32004L0070; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2004/102/ЕЗ на 5 октомври 2004 година, број 32004L0102; изменета и дополнета со Директивата на Советот бр. 2005/15/ЕЗ од 28 февруари 2005 година, број 32005L0015; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2005/16/ЕЗ на 2 март 2005 година, број 32005L0016; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2005/77/ЕЗ од 11 ноември 2005 година, број 32005L0077; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2006/14/ЕЗ од 6 февруари 2006 година, број 32006L0014; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2006/35/ЕЗ од 24 март 2006 година, број 32006L0035; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр. 2007/41/ЕЗ од 28 јуни 2007 година, број 32007L0041; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр. 2008/64/ЕЗ од 27 јуни 2008 година, број 32008L0064; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата 2008/109/ЕЗ од 28 ноември 2008 година, број 32008L0109; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр. 2009/7/ЕЗ на 10 февруари 2009 година, број 32009L0007; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2009/118/ЕЗ на 9 септември 2009 година, број 32009L0118; изменета и дополнета со Директивата на Советот бр.2009/143/ЕЗ од 26 ноември 2009 година, број 32009L0143; изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2010/1/ЕУ од 8 јануари 2010 година, број 32010L0001; Директивата на Советот бр.2006/91/ЕЗ од 7 ноември 2006 година за сузбивање на *Quadraspidiotus perniciosus* Comst., број 32006L0091; Директива на Советот бр.74/647/ЕЗ од 9 декември 1974 година за сузбивање на каранфиловите лисни свиткувачи, број 31974L0647.

Прилог 1

КАРАНТИНСКИ МЕРКИ ВКЛУЧУВАЈЌИ ТЕСТИРАЊЕ НА РАСТЕНИЈА, РАСТИТЕЛНИ ПРОИЗВОДИ И ДРУГИ ОБЈЕКТИ НАМЕНЕТИ ЗА ПУШТАЊЕ ОД КАРАНТИН

ДЕЛ А

Карантински мерки за одредени растенија, растителни производи и други објекти и предмети, наведени во Листа III од Листи на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети.

Дел I: Растенија од *Citrus* L., *Fortunella* Swingle, *Poncirus* Raf. и негови хибриди, со исклучок на плодови и семе

1. Растителниот материјал се подложува на одредени терапевтски постапки, кои се пропишани во Техничките упатства на FAO/IPGRI, а по кои треба да постапува установата.

2. Растителниот материјал после терапевтска постапка спроведена во согласност со точка 1, на овој дел, се подложува на постапка на индексирање. Целиот растителен материјал, вклучувајќи и растенија за индексирање, се чува во одобрени објекти, во карантински услови наведени во членовите 2 и 3. Растителен материјал, наменет за одобрено службено пуштање, ќе се одржува под услови погодни за нормален циклус на вегетативно растење. На него се врши визуелна инспекција, поради откривање на знаци и симптоми на присуство на штетни организми, вклучувајќи ги и сите штетни организми наведени во Листа I и II и тоа во соодветно време, по пристигнување или подоцна во текот на постапката на индексирање.

3. За целите одредени во точка 2 од овој дел, растителниот материјал се индексира за штетни организми (тестирање и идентификација), со следните постапки:

3.1 За испитување се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори вклучувајќи *Citrus sinensis* (L.) Osbeck, *C. aurantifolia* Christm. Swing, *C. medica* L., *C. reticulata* Blanco и *Sesamum* L, со цел детектирање барем некој од следните штетни организми:

- (a) *Citrus greening bacterium*,
- (b) *Citrus variegated chlorosis*,
- (c) *Citrus mosaic virus*,
- (d) *Citrus tristeza virus* (сите изолати)
- (e) *Citrus vein enation woody gall*,
- (f) *Leprosis*
- (g) *Naturally spreading psorosis*,
- (h) *Phoma trachephila* (Petri) Kanchaveli & Gikashvili,

- (i) Satsuma dwarf virus,
- (j) Spiroplasma citri Saglio et al.,
- (k) Tatter leaf virus,
- (l) Witches broom (MLO),
- (m) Xanthomonas campestris (сите патогени соеви за родот Citrus)

3.2 За болести како што е пламеницата и сличните болести на неа (Blight and Blight- like), за кои не постојат краткорочни постапки на индексирање, мора по пристигнување на растителниот материјал да се изврши одделување на врвниот изданок од подлогата/ садница одгледана на стерилна култура, како што е пропишано во Техничкото упатство на FAO/IPGRI. И така одгледаното растение треба да биде подложено на терапевтска постапка од точка 1 на овој дел.

4. Растителниот материјал, кој што е прегледан визуелно во согласност со точка 2 од овој дел, а на кој се забележани симптоми на болеста или присуство на штетни организми, ќе биде предмет на истражување, со цел што е можно побргу да се детерминира причинителот на појавените симптоми.

Дел II: Растенија од Cydonia Mill., Malus Mill., Prunus L., Pyrus L. како и нивните хибриди, Fragaria L., наменети за садење, со исклучок на семе

1. Растителниот материјал се подложува на одредени терапевтски постапки, кои се пропишани во Техничките упатства на FAO/IPGRI, а по кои треба да постапува установата.

2. Растителниот материјал после терапевтска постапка, спроведена во согласност со точка 1 од овој дел, во целост подлежи на постапката за индексирање. Целиот растителен материјал, вклучувајќи ги и растенијата за индексирање, се чува во одобрени објекти, во карантински услови наведени во членовите 2 и 3. Растителниот материјал, наменет за службено одобрено пуштање, ќе се одржува под услови погодни за нормален циклус на вегетативно растење. Врз него ќе се врши визуелна инспекција поради откривање на симптоми за присуство на штетни организми, вклучувајќи ги и сите штетни организми наведени во Листа I и II и тоа во соодветно време, веднаш по пристигнување, но и подоцна во текот на постапката на индексирање.

3. За целите кои се одредени во точка 2 од овој дел, растителниот материјал се индексира за штетни организми (со тестирање и идентификација) со следните постапки:

3.1. Во случај на *Fragaria* L., без оглед на земјата на потекло на растителниот материјал, при тестирање се користи соодветна лабораториска метода и по потреба растенија индикатори, вклучувајќи ги: *Fragaria vesca*, *Fragaria virginiana* и *Chenopodium* spp. со цел за детектирање барем некој од следните штетни организми:

- (a) Arabics mosaic virus,
- (b) Raspberry ringspot virus,
- (c) Strawberry crinkle virus,
- (d) Strawberry latent C virus,
- (e) Strawberry latent ringspot virus,
- (f) Strawberry mild yellow edge virus,
- (g) Strawberry vein banding virus,
- (h) Strawberry witches' broom mycoplasma,
- (i) Tomato black ring virus,
- (j) Tomato ringspot virus,
- (k) *Colletotrichum acutatum* Simmonds,
- (l) *Phytophthora fragariae* (Hickman) var. *fragariae* Wilcox and Duncan,
- (m) *Xanthomonas fragariae* Kennedy and King,

3.2. За *Mallus* Mill.:

1. каде растителниот материјал потекнува од земја за која не е познато дека е слободна од било кој од следните штетни организми:

(a) Apple proliferation mycoplasm,

(b) Cherry rasp leaf virus (амерички сој),

за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори поради откривање на наведените штетни организми.

2. Без оглед од која земја потекнува растителниот материјал, за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори со цел за детектирање барем некој од следните штетни организми:

(a) Tobacco ringspot virus,

(b) Tomato ringspot virus,

(c) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.

3.3 За *Prunus* L., по потреба за сите видови од родот *Prunus*:

1. каде растителниот материјал потекнува од земја за која не е познато дека е слободна од било кој од следните штетни организми:

(a) Apricot chlorotic leafroll mycoplasm;

(b) Cherry rasp leaf virus;

(c) *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* (Prunier et al.)

за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори поради детекција на наведените штетни организми.

2. Без оглед од која земја потекнува растителниот материјал, за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори со цел за детектирање барем некој од следните штетни организми:

- (a) Little cherry pathogen,
- (b) Peach mosaic virus (Американски сој),
- (c) Peach phony rickettsia,
- (d) Peach rosette mosaic virus,
- (e) Peach rosette mycoplasm,
- (f) Peach X-disease mycoplasm,
- (g) Peach yellows mycoplasm
- (h) Plum line pattern virus (Американски сој),
- (i) Plum pox virus,
- (j) Tomato ringspot virus,
- (k) *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* (Smith) Dye.

3.4. За *Cydonia* Mill. и *Pyrus* L.,

Без оглед од која земја потекнува растителниот материјал, за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори со цел за детектирање барем некој од следните штетни организми:

- (a) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.
- (b) Pear decline mycoplasm.

4. Растителниот материјал, кој што е прегледан визуелно во согласност со точка 2 од овој дел, а на кој се забележани симптоми на болеста или присуство на штетни организми, ќе биде предмет на истражување, со цел што е можно побргу да се детерминира причинителот на појавените симптоми

Дел III: Растение *Vitis L.*, со исклучок на плодови

1. Растителниот материјал се подложува на одредени терапевтски постапки, кои се пропишани во Техничките упатства на FAO/IPGRI, а се достапни во надлежната управа по кои треба да постапува установата.

2. Растителниот материјал после терапевтска постапка, спроведена во согласност со точка 1 од овој дел, во целост подлежи на постапката за индексирање. Целиот растителен материјал, вклучувајќи ги и растенијата за индексирање, се чува во одобрени објекти, во карантински услови наведени во членовите 2 и 3. Растителниот материјал, наменет за службено одобрено пуштање, ќе се одржува под услови погодни за нормален циклус на вегетативно растење. Врз него се врши визуелна инспекција, поради откривање на симптоми за присуство на штетни организми, вклучувајќи ја и *Daktulosphaira vitifoliae* (Fitch), како и сите штетни организми наведени во Листата I и II, и тоа во соодветно време, по пристигнување и подоцна во текот на постапката за индексирање.

3. За целите кои се одредени во точка 2 на овој дел, растителниот материјал се индексира за штетни организми (тестирање и идентификација) со следните постапки:

3.1 Кога растителниот материјал потекнува од земји за кои не е познато дека се присутни следните штетни организми:

1. Болеста Ajjinashik,

Тестирањето се врши со пропишана лабораториска метода. Доколку резултатите се негативни, растителниот материјал се индексира на сорта од винова лоза - Коша или слична сорта и се чува за следење најмалку два вегетативни циклуса;

2. Grapevine stunt virus

Тестирањето се врши врз соодветни растенија индикатори, вклучувајќи ја сортата винова лоза - Campbell Early или слична сорта и надзорот се спроведува во текот на една година;

3. Summer mottle,

Тестирањето се врши врз соодветни растенија индикатори, вклучувајќи ги сортите од винова лоза - Sideritis, Cabernet Franc и Mission или слична сорта.

3.2 Без оглед од која земја потекнува растителниот материјал, за тестирања се користат соодветни лабораториски методи и по потреба растенија индикатори за детектирање барем некој од следните штетни организми:

- (a) Blueberry leaf mottle virus,
- (b) Grapevine flavescence doree MLO,
- (c) Peach rosette mosaic virus,
- (d) Tobacco ringspot virus,
- (e) Tomato ringspot virus ("yellow vein" и други соеви),
- (f) Xylella fastidiosa (Well and Raju),
- (g) Xylophilus ampelinus (Panagopoulos) Willems et al.

4. Растителниот материјал, кој што е прегледан визуелно во согласност со точка 2 од овој дел, а на кој се забележани симптоми на болеста или присуство на штетни организми, ќе биде предмет на истражување, со цел што е можно побргу да се детерминира причинителот на појавените симптоми

Дел IV: Растенија од видовите на родот Solanum L. кои формираат кртоли или нивни изданоци, наменети за садење.

1. Растителниот материјал се третира со одредени терапевтски постапки, кои се пропишани во Техничките упатства FAO/IPGRI, по кои треба да постапува установата.

2. Растителниот материјал по завршување на терапевтските постапки спроведени согласно со точка 1 од овој дел, треба да одговара со постапката на индексирање. Целиот растителен материјал, вклучувајќи ги и растенијата за индексирање, се чува во одобрени објекти, во карантински услови наведени во членовите 2 и 3, наменети за одобрено службено пуштање. Се одржува под услови погодни за нормален циклус на вегетативно растење. Врз него се врши визуелна инспекција, поради откривање на знаци на присуство на штетни организми (вклучувајќи ги и сите штетни организми наведени во Листа I и II и Potato yellow vein disease) во соодветно време по пристигнување или подоцна, во текот на нивното индексирање.

3. Постапките на индексирање наведени во точка 2 од овој дел треба да се спроведуваат според техничките одредби пропишани во точка 5 од овој дел, со цел да се детектира барем некој од следниве штетни организми:

- Бактерии:

(a) *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al.spp. *sepedonicus* (Spicekermann et Kotthoff) Davis et al.,

(b) *Ralstonia solanacearum* Smith/Yabuuci et.al.

- Вируси и организми слични на вируси :

(a) Andean potato latent virus,

(b) Potato black ringspot virus,

(c) Potato spindle tuber viroid,

(d) Potato yellowing alfamovirus, (e) Potato virus T,

(f) Andean potato mottle virus,

(g) вообичаени вируси на компирот A,M,S,V,X и Y (вклучувајќи ги и Y?,Y?,Yc) и Potato leaf roll virus.

Кај семенскиот компир, во ботаничка смисла, постапките на индексирање се врши со цел да се детектира присуство на најмалку еден од вирусите и организми слични на нив, кои се наведени во точка 3(b) во алинеите од 1 до 5.

4. Растителниот материјал, кој што е прегледан визуелно, во согласност со точка 2 од овој дел, а на кој се забележани симптоми на болеста или присуство на штетни организми, ќе биде предмет на истражување, со цел што е можно побргу да се детерминира причинителот на појавените знаци и симптоми.

5. Технички одредби од точка 3 на овој дел се :

- Бактерии:

1. За кртоли на компирот се тестира окцето на секоја кртола. Стандардната големина на примерикот е 200 кртоли. Постапката може да се спроведе и на примероци кои содржат помалку од 200 кртоли.

2. За младите растенија, изданоци (резанки) вклучувајќи и микро-растенија, се тестира долниот дел на стеблото, а ако е потребно и коренот на секоја единица од растителниот материјал.

3. За тестирања на потомството од кртоли, или на основата на стеблата за не- кртоловидни видови, се препорачува еден нормален циклус на вегетативно растење, после тестирањето наведено во точките 1 и 2 на овој дел.

4. За материјалот наведен во алинеја 1 на оваа точка, методата на тестирање на *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. се спроведува во согласност со наредбата за *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. и согласно методот на Заедницата во Анекс I од Директивата на Советот 93/85/ЕЕС, изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр. 2006/56/ЕЗ. Оваа метода може да се употреби и кај материјалот наведен во алинеја 2 на оваа подточка;

5. За материјалот наведен во алинеја 1 на оваа подточка, методата на тестирање на *Ralstonia solanacearum* Smith/Yabuuci et.al. се спроведува во согласност со наредбата за *Ralstonia solanacearum* Smith/Yabuuci et.al. и согласно тест шемата од Анекс II од Директивата на Советот

98/57/ЕС, изменета и дополнета со Директивата на Комисијата бр.2006/63/ЕЗ. Оваа метода може да се спроведе и на материјалот наведен во алинеја 2 од оваа подточка.

- Вириси и организми слични на вириси, освен Potato spindle tuber viroida

1. Минималното тестирање на растителниот материјал (кртоли, млади растенија, изданоци – резанки и микро-садници) опфаќа серолошко тестирање, кое се врши за време на цветање или блиску до цветањето, за секој специфициран штетен организам во листата на штетени организми, со исклучок на Potato spindle tuber viroida. Ако серолошкиот тест е негативен, следи биолошко тестирање. За Potato spindle tuber viroida треба да се направат две серолошки тестирања;

2. Минимално тестирање на семето во ботаничка смисла се врши со серолошко тестирање, а биолошки се тестира ако серолошкото тестирање е негативно. Препорачливо е повторно тестирање на дел од негативните примероци или на граничните резултати со други методи;

3. Серолошките и биолошките тестирања наведени во алинеја 1 и 2 на оваа подточка, се вршат на растенија одгледани во оранжерии/стакленици, од каде примероци се земаат од најмалку две места од секое стебло, вклучувајќи и млади целосно развиени листови на врвот од секое стебло и постари листови од средина на стеблото. Секое стебло е примерок поради можност од несистематска инфекција. Во текот на серолошкото тестирање, листовите не смеат да се подготвуваат како збирни примероци од повеќе растенија, освен ако бројот на подпримероците во збирниот примерок е важечки за методата која се употребува, освен ако тоа не е оправдано како метода која се користи. При биолошко тестирање може да се спојуваат примероци од најмногу пет растенија, при што се инокулираат минимум две растенија индикатори.

4. Соодветни растенија индикатори користени при биолошко тестирање наведени во алинеја 1 и 2 од оваа подточка, дадени се во Европска и медитеранска организација за заштита на растенија (EPPO) или со други официјално потврдени растенија индикатори, за кои е потврдено дека ги детектираат вирусите.

5. Само материјал кој е директно тестиран се пушта од карантин. Таму кај што е направено индексирање на окцата, се пуштаат само новонастанатите кртоли на испитаните окца, односно

само потомството од тестираните окца. Кртолите не смеат да се пуштат ако постојат можни проблеми со несистематски инфекции.

- Potato spindle tuber viroid

1. Растенијата кои се одгледувани во оранжерији/стакленици, треба да се тестираат кога се добро вкоренети, но тоа да се направи пред времето на цветање и пред создавањето на поленот. Тестирањето на окца од кртоли, растенија одгледани *in vitro* или микро-садници се смета како прелиминарно тестирање;

2. Примероците се подготвуваат со целосно растворени листови, од врвот на секое стебло на растението ;

3. Материјалот наменет за испитување треба да се одгледува на дневна светлина(фотопериодизам) најмалку 16 часа и на температура не пониска од 18 °C (но најпогодно е да е повисока од 20 °C),

4. Тестирањето се врши со радиоактивно или нерадиоактивно означена cDNA или RNA-проби, со повратен R-PAGE (боење со сребро) или RT-PCR,

5. Максималната стапка за собирање на проби со сонда и повратниот R-PAGE најмногу е 5. Користењето на такви збирни примероци треба да се валидни.

 Република Македонија Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство Republic of Macedonia Ministry of agriculture, forestry and water supply Фитосанитарна управа Phytosanitary directorate	Државен инспекторат за земјоделство Фитосанитарна инспекција State inspectorate for agriculture Phytosanitary inspection	
ОДОБРЕНИЕ / Letter of Authority		
1. Име и адреса на испраќачот / Name and address of consignor:	ОДОБРЕНИЕ за внесување или движење на штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети наменети за експериментални, научноистражувачки, селекциони или развојни работи Letter of Authority for the introduction or movement of harmful organisms, plants, plant products and other objects intended for trial or scientific purposes and for work on varietal selections Број на Одобрение / Number of Letter of authority: Фитосанитарна управа / Phytosanitary directorate	
2. Име и адреса на примачот и одговорното лице за вршење на дозволената истражувачка дејност / Name and address of recipient and person responsible for the approved activities:	3. Назив на надлежниот орган на земјата на издавање / Организација за заштита на растенија од земјата на потекло / Name of the authority of the issuing / Organization for Plant Protection in the country of origin:	
4. Адреса и опис на определеното место на кое се обезбедени карантински услови / Address and description of the specific site or sites for quarantine containment:	5. Место на потекло /приложена потврда со материјалот со потекло од трета земја / Place of origin / documentary evidence attached for material originating in a third country:	
7. Пријавено место за влез на материјалот кој се внесува од трета земја / Declared point of entry for material introduced from a third country:	6. Број на фитосанитарен сертификат/ Phytosanitary certificate number: или Број на пасошот за растенија/ or Plant passport number:	
8. Научен термин на материјалот вклучувајќи ги и штетните организми/ Scientific name(s) of the material, including the harmful organisms concerned:	9. Декларирана количина на материјал / Quantity of material:	
10. Вид на материјалот / Type of material:		
11. Дополнителна изјава-„Материјалот се внесува заради експериментални, научноистражувачки, селекциони или војни работи“ / Additional declaration-“Material entered for experimental, research, selection or development work”:		
12. Дополнителни информации / Additional information::		
13. Фитосанитарна управа / Phytosanitary directorate Место на издавање/ Place of endorserment: Дата/ Date: Име и потпис на овластено лице/ Name and signature of authorized officer: печат / Stamp:	14. Државен инспекторат за земјоделство Фитосанитарна инспекција / State inspectorate for agriculture Phytosanitary inspection Место на прием / Place of issue: Дата / Date: Име и потпис на овластено лице/Name and signature of authorised officer: печат /Stamp :	